

Бокишц Е. Н. Исторические аспекты возникновения и тенденции развития пожарной защиты населения (начало XVIII – конец XIX века).

В статье рассматриваются исторические моменты возникновения и развития пожарной защиты населения от чрезвычайно важной проблемы всех времен и народов человечества – от пожаров. Рассматриваются практические исторические меры по предотвращению пожаров, последовательно изложены методы, которые позволяли эффективно решать проблемы борьбы с пожарами в начале XVIII – конца XIX в. Анализ деятельности в сфере пожарной безопасности, показал, что она нуждается в значительном совершенствовании с учетом современных условий.

Ключевые слова: история, развитие, безопасность, пожар, огонь, защита, население, пожарная безопасность.

Bokshyts O. The historical aspects of origin and progress of fire defence of population trend (beginning of XVIII is an end of XIX of century).

In article the historical moments of occurrence and development of fire protection of the population from extremely important problem of all times and the mankind people – from fires are considered It is considered practical historical measures on prevention of fires, methods which allowed to solve effectively fire-fighting problems in beginning XV III – end XIX century are consistently stated. Analysis of activity in the field of fire safety, showed that she had required and needed considerable perfection taking into account modern terms.

Keywords: history, development, safety, a fire, fire, protection, the population, fire safety.

УДК 378.147:[37.011.3-051:377]

Бондаренко В. І.

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Стаття присвячена питанням формування професійного іміджу майбутніх учителів технологій у педагогічному університеті. Визначено критерії (габітарний, когнітивний, мотиваційний, рефлексивний, практичний, особистісно-аксіологічний, професійний, мовленнєвий, комунікативний, креативно-діяльнісний), відповідні їм показники та рівні (гармонійний, прийнятний, негармонійний) сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій, а також основні методи діагностики сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій.

Ключові слова: імідж, професійний імідж, майбутній учитель технологій, критерії, показник, рівень сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій

В умовах складного становища національної економіки зростає потреба у висококваліфікованих спеціалістах, здатних до мобільності та конкурентної боротьби на мінливому ринку праці. Цю тенденцію мають урахувувати освітні установи, які опікуються підготовкою фахівців усіх спеціальностей, у тому числі і педагогічних. Впровадження нових технологій, зростання обсягу та глибини наукового знання, невідпинне розширення та оновлення науково-професійної інформації освітньої галузі “Технології” ставить нові завдання перед педагогічними вищими навчальними закладами. Сучасні непрості економічні та соціальні реалії переміщують відповідальність за самореалізацію фахівця та його життєву та професійну траєкторію з суспільства та держави на саму особистість. Майбутні вчителі технології мають усвідомити з першого року навчання, що їхні професійні успіхи, кар’єрне зростання, особистісна самореалізація залежать тільки від власних зусиль та професійної компетентності. За таких умов професійний імідж фахівця набуває особливої значущості.

Мотивація діяльності людини, її самооцінка залежать не тільки від матеріальних результатів діяльності, але й від того, яке місце займає його професія в соціальній ієрархії, від сприйняття її в суспільстві. Професійний імідж – це поєднання власних уявлень про себе, самосприйняття себе як представника певної соціальної групи крізь призму

стереотипів сприйняття її оточуючими людьми. Імідж можна вважати джерелом інформації про соціальний статус особи, її матеріальний стан, цінності, ступінь самореалізації і т.д.

На сучасному етапі розвитку суспільства роль професійного іміджу та іміджевої компетентності фахівців значно зростає. Позитивний професійний імідж стає необхідною складовою конкурентоздатності фахівця. Наразі в педагогічній науці з'являється все більше робіт з питань, пов'язаних з формуванням іміджу, оскільки в педагогічному розумінні поняття імідж тісно переплітається з проблемами виховання, навчання, формування гармонійно розвиненої особистості, а також особистісного і професійного самовдосконалення. Дослідженню проблем формування професійного іміджу свої роботи присвятили Ю. В. Андрєєва, А. А. Бірюкова, В. А. Жебіт, М. А. Єлагін, О. В. Ємельянова, Н. А. Тарасенко, О. Л. Пікулева та ін. Найчастіше дослідники аналізують сутність, складові професійного іміджу менеджерів, бізнесменів та політиків, надаючи рекомендації з його формування. Останнім часом з'являються роботи, присвячені формуванню професійного іміджу фахівців різних галузей, як-от: психологів (В. Л. Бозаджиєв), фахівців у галузі реклами (О. Медведєва), менеджерів зі зв'язків з громадськістю (О. Г. Воронцова), військових фахівців (М. Г. Єлагін), керівників (Т. В. Скрипаченко, С. В. Яндарова), співробітників правоохоронних органів (В. К. Пауков), майбутніх менеджерів у галузі державного та муніципального управління (М. Н. Гусєва), лікарів (І. П. Пасечник), соціальних працівників (К. І. Атаманська, В. В. Байлук, О. М. Ковтунова, Г. О. Неустроєва) та ін. Професійний імідж фахівців педагогічної галузі досліджували Л. Ю. Донська, А. Жаманкулова, Л. П. Іноземцева, А. А. Калюжний, О. Ю. Камишева, Л. П. Качалова, О. О. Ковальова, В. Г. Купцова, А. К. Минбаєва, І. В. Размолодчикова, М. А. Сперанська-Скарга, Н. А. Тарасенко, О. А. Ткаченко, В. Н. Черепанова, О. В. Щербакіова, С. Д. Якушева та ін.

Проблеми формування професійного іміджу педагогів досить широко висвітлені у наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Втім, питання формування професійного іміджу майбутніх учителів технологій залишилися поза увагою ґрунтовних педагогічних досліджень, а саме проблема з'ясування його наявності та вимірювання.

Метою статті є визначення критеріїв, відповідних їм показників та рівнів сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій.

Професійний імідж вчителя технології – це явище інтегральне та цілісне. Кожен з елементів структури іміджу є багатоаспектним, складеним із ряду компонентів та представляє собою певну цілісність.

Виходячи з аналізу досліджень різних аспектів професійного іміджу, а також урахування особливості роботи вчителя технології, під **професійним іміджем вчителя технології** ми будемо розуміти цілісний образ вчителя, цілеспрямовано сформований у свідомості учнів, батьків та колег з метою підвищення ефективності педагогічної та соціальної взаємодії та спрямований на підвищення престижності професії вчителя технології.

За нашим переконанням, професійний імідж вчителя технології складається із декількох взаємопов'язаних **компонентів**, серед яких:

- 1) габітарний імідж,
- 2) іміджева компетентність,
- 3) Я-концепція,
- 4) професійна спрямованість,
- 5) мовленнєва та комунікативна поведінка,
- 6) творчий потенціал.

Процес формування професійного іміджу майбутніх вчителів технології є неможливим без визначення критеріїв його прояву, які дозволяють фіксувати та аналізувати його характеристики. Критерій у психолого-педагогічній літературі визначається як засіб для судження, ознака, на підставі якої здійснюється оцінка, визначення чи класифікація чогось. Критерій є ідеальним зразком, що виражає найвищий,

найдосконаліший рівень явища, яке вивчається. Критерій визначає спрямованість пошуку якісних та кількісних показників, які вимірюються тими чи іншими параметрами або індикаторами. Показник – це конкретний вимірювач критерію, який робить його доступним для спостереження та вимірювання. Як підкреслює А. С. Ковальчук, поняття “критерій” та “емпіричний показник” співвідносяться між собою як загальне та специфічне: критерій характеризує загальну ознаку, емпіричний показник – особливості її прояву. Критерій містить ті напрями, за якими оцінюється ефективність створення позитивного іміджу. Кожен критерій має свої показники; цей процес має системоутворюючий зміст, який виражається в тому, що всі показники критерія представляються в їх сукупності. Зміст критеріїв тісно пов’язаний з цілями створення іміджу особистості [3; 4].

Наявність та зміст професійного іміджу майбутнього вчителя технології, на наш погляд, можна визначити за наступними **критеріями**:

- габітарний;
- когнітивний;
- мотиваційний;
- рефлексивний;
- практичний;
- особистісно-аксіологічний;
- професійний;
- мовленнєвий;
- комунікативний;
- креативно-діяльнісний.

Показниками виділених критеріїв є наступні:

- габітарний критерій – культура зовнішнього вигляду;
- когнітивний критерій – рівень засвоєння знань з іміджології;
- мотиваційний критерій – рівень мотивації до створення власного професійного іміджу;
- рефлексивний критерій – рівень сформованості рефлексивних умінь;
- практичний критерій – наявність досвіду іміджоформуючої діяльності;
- особистісно-аксіологічний критерій – сформованість Я-концепції та самооцінка особистості;
- професійно-мотиваційний критерій – сформованість професійної спрямованості особистості;
- мовленнєвий критерій – культура мовлення;
- комунікативний критерій – рівень комунікативних схильностей;
- креативно-діяльнісний критерій – рівень особистісної креативності.

Таблиця 1

**Критерії та показники рівня сформованості професійного іміджу
майбутніх учителів технології**

<i>№ з/п</i>	<i>Компонент</i>	<i>Критерій</i>	<i>Показники</i>	<i>Ступінь прояву показників</i>
1	Габітарний імідж	Габітарний	Культура зовнішнього вигляду	1) Висока 2) Середня 3) Низька
2	Іміджева компетентність	Когнітивний	Рівень засвоєння знань з іміджелогії	1) Високий 2) Достатній 3) Середній 4) Низький
		Мотиваційний	Рівень мотивації до створення власного професійного іміджу	1) Високий 2) Середній 3) Низький
		Рефлексивний	Рівень сформованості рефлексивних умінь	1) Високий 2) Середній 3) Низький
		Діяльнісний	Наявність досвіду іміджоформуючої діяльності	1) Досвід є 2) Досвіду немає
3	Я-концепція	Особистісно-аксіологічний	1) Сформованість Я-концепції	1) Вкрай висока ясність Я-концепції 2) Середня ясність (ближче до високої) 3) Середня ясність 4) Середня ясність (ближче до низької) 5) Вкрай низька ясність
			2) Самооцінка	1) Висока неадекватна 2) Висока адекватна 3) Середня адекватна 4) Низька адекватна 5) Низька неадекватна
4	Професійна спрямованість	Професійно-мотиваційний	Сформованість професійної спрямованості особистості	1) Сформована 2) Несформована
5	Мовленнєва та комунікативна поведінка	Мовленнєвий	Культура мовлення	1) Висока 2) Середня 3) Низька
		Комунікативний	Рівень комунікативних схильностей	1) Дуже високий 2) Високий 3) Середній 4) Нижче за середній 5) Низький
6	Творчий потенціал	Креативно-діяльнісний	Рівень особистісної креативності	1) Високий 2) Середній 3) Низький

Узагальнено критерії та показники рівня сформованості професійного іміджу майбутніх вчителів технології наведено в таблиці 1.

Проведене експериментальне дослідження дало змогу виділити три **рівня сформованості** професійного іміджу майбутнього вчителя технології: гармонійний, прийнятний та негармонійний. Кожен рівень відображає певний ступінь розвитку та прояву компонентів професійного іміджу вчителя технології, а також цілісність образу, який виникає у реципієнтів іміджу.

Гармонійний рівень характеризується високим рівнем прояву виділених показників, а саме: за *габітарним критерієм* – високою культурою зовнішнього вигляду; за *когнітивним критерієм* – наявністю сформованих знань про сутність, структуру, функції професійного іміджу вчителя технології, закономірності та засоби його формування; за *мотиваційним критерієм* – наявністю стійкої потреби створити власний позитивний професійний імідж, підтримувати його та адаптувати відповідно до зовнішніх та внутрішніх умов, що змінюються, готовністю пізнавати себе та працювати над самовдосконаленням; за *рефлексивним критерієм* – чітким усвідомленням власних психологічних властивостей та своїх переваг та недоліків, добрим володінням методами самопізнання, самоаналізу; за *практичним критерієм* – наявністю успішного досвіду створення власного позитивного іміджу, добрим володінням методами самоосвіти, самовиховання, сформованим умінням планувати діяльність зі створення власного професійного іміджу; за *особистісно-аксіологічним критерієм* – наявністю позитивної Я-концепції, наявністю у свідомості чітко сформованого цілісного образу ідеального вчителя технології, наявністю адекватної самооцінки, наявністю чіткого усвідомлення значущості педагогічної праці, чітким усвідомленням професійно значущих якостей вчителя технології, високою моральністю, відповідальністю, самостійністю у прийнятті рішень; за *професійним критерієм* – стійкою професійною мотивацією, сформованістю інтересів, ціннісних орієнтацій, які відповідають вимогам до професійної діяльності вчителя технології, стійким прагненням використовувати вивчення наук і технологій як захоплююче заняття під час відпочинку та вмінням захопити цим учнів, розвиненими професійною самосвідомістю, професійним мисленням та професійною інтуїцією, наявністю добрих професійних знань (що відповідає середньому балу успішності від 90 до 100), наявністю ціннісних орієнтацій на свою професію, умінням та готовністю викликати інтерес до неї, наявністю стійкої потреби у професійному зростанні, підвищенні рівня своєї загальної та професійної культури; за *мовленнєвим критерієм* – суворим дотриманням норм мовленнєвої культури; за *комунікативним критерієм* – суворим дотриманням етичних норм міжособистісної взаємодії, норм етикету та взаємовідносин у педагогічному та дитячому колективі, наявністю вміння встановлювати доброзичливі стосунки з учнями, батьками та колегами; за *креативно-діяльним критерієм* – високим рівнем креативності у практичній діяльності у рамках предмету “Технологія”, наявністю стійкої потреби у творчій самореалізації у професійній діяльності.

Прийнятний рівень характеризується достатнім або середнім рівнем прояву виділених показників, а саме: за *габітарним критерієм* – достатнім рівнем культури зовнішнього вигляду; за *когнітивним критерієм* – наявністю сформованих на достатньому рівні знань, які втім іноді характеризуються поверховістю, про сутність, структуру, функції професійного іміджу вчителя технології, закономірності та засоби його формування; за *мотиваційним критерієм* – наявністю помірної потреби створити власний професійний імідж, середнім рівнем готовності пізнавати себе та працювати над самовдосконаленням; за *рефлексивним критерієм* – недостатньо чітким усвідомленням власних психологічних властивостей та своїх переваг та недоліків, яке характеризується субективністю, достатнім рівнем володіння методами самопізнання, самоаналізу; за *практичним критерієм* – наявністю певного досвіду створення власного позитивного іміджу, достатнім рівнем володіння методами самоосвіти, самовиховання, незначними труднощами у

плануванні своєї діяльності зі створення власного професійного іміджу; за *особистісно-аксіологічним критерієм* – наявністю амбівалентної Я-концепції, наявністю у свідомості сформованого образу ідеального вчителя технології, якому втім бракує повноти та цілісності, наявністю тенденції до завищеної або заниженої самооцінки, недостатнім усвідомленням значущості педагогічної праці, невпевненим усвідомленням професійно значущих якостей вчителя технології, достатньою сформованістю моральних якостей, які втім поєднуються з недостатньою відповідальністю або неготовністю брати на себе відповідальність, залежністю від думки викладачів або інших студентів щодо прийняття педагогічних рішень; за *професійним критерієм* – помірною професійною мотивацією, перевагою зовнішньої мотивації (отримання оцінки, похвали, перспектив кар'єрного зростання, матеріальних або інших вигід), нечітко вираженою сформованістю інтересів, ціннісних орієнтацій, які відповідають вимогам до професійної діяльності вчителя технології, епізодичним прагненням використовувати вивчення наук і технологій як захоплююче заняття під час відпочинку, достатньо сформованими професійною самосвідомістю, професійним мисленням та професійною інтуїцією, наявністю достатніх професійних знань (що відповідає середньому балу успішності від 75 до 89), частково сформованими ціннісними орієнтаціями на свою професію, але відсутністю стійкого бажання викликати інтерес до неї, наявністю помірної потреби у професійному зростанні, підвищенні рівня своєї загальної та професійної культури; за *мовленнєвим критерієм* – дотриманням норм мовленнєвої культури у більшості випадків, наявністю недовіри мовленнєвої поведінки; за *комунікативним критерієм* – дотриманням етичних норм міжособистісної взаємодії, норм етикету та взаємовідносин у педагогічному та дитячому колективі у більшості випадків, але наявністю окремих випадків їх негрубого порушення, достатніми вміннями встановлювати доброзичливі стосунки з учнями, батьками та колегами; за *креативно-діяльнісним критерієм* – середнім рівнем креативності у практичній діяльності у рамках предмету “Технологія”, наявністю помірної потреби у творчій самореалізації у професійній діяльності, якій не властива усталеність.

Негармонійний рівень сформованості професійного іміджу майбутнього вчителя технології характеризується низьким рівнем прояву виділених показників, а саме: за *габітарним критерієм* – низьким рівнем культури зовнішнього вигляду; за *когнітивним критерієм* – наявністю поверхневих або фрагментарних знань про сутність, структуру, функції професійного іміджу вчителя технології, закономірності та засоби його формування; за *мотиваційним критерієм* – слабким прагненням сформувати власний професійний імідж або його відсутністю, відсутністю стійкого інтересу або наявністю ситуативного інтересу до створення власного професійного іміджу, низьким рівнем готовності пізнавати себе та працювати над самовдосконаленням; за *рефлексивним критерієм* – розмитим уявленням про власні психологічні властивості, яке характеризується суб'єктивністю, помилкове уявлення про свої переваги та недоліки або нерозуміння їх, недостатнім рівнем володіння методами самопізнання, самоаналізу; за *практичним критерієм* – відсутністю досвіду створення власного іміджу, недостатнім рівнем володіння методами самоосвіти, самовиховання, значними труднощами у плануванні своєї діяльності зі створення власного професійного іміджу; за *особистісно-аксіологічним критерієм* – наявністю амбівалентної або негативної Я-концепції, відсутністю у свідомості сформованого цілісного образу ідеального вчителя технології, наявністю завищеної або заниженої самооцінки, недостатнім усвідомленням значущості педагогічної праці, відсутністю чіткого усвідомлення професійно значущих якостей вчителя технології, частковою сформованістю моральних якостей, яка поєднується з недостатньою відповідальністю або небажанням брати на себе відповідальність, несформованим вмінням приймати педагогічні рішення; за *професійним критерієм* – несформованою професійною мотивацією, значною перевагою зовнішньої мотивації (отримання оцінки, похвали, перспектив кар'єрного зростання, матеріальних або інших вигід), відсутністю внутрішньої

професійної мотивації, низьким рівнем сформованості інтересів, ціннісних орієнтацій, які відповідають вимогам до професійної діяльності вчителя технології, відсутністю прагнення використовувати вивчення наук і технологій як захоплююче заняття під час відпочинку, недостатньо сформованими професійною самосвідомістю, професійним мисленням та професійною інтуїцією, наявністю професійних знань на середньому рівні (що відповідає середньому балу успішності від 60 до 74), недостатньо сформованими ціннісними орієнтаціями на свою професію або відсутністю інтересу до неї, відсутністю потреби у професійному зростанні, підвищенні рівня своєї загальної та професійної культури; за *мовленнєвим критерієм* – частим порушенням норм мовленнєвої культури, наявністю серйозних недоліків мовленнєвої поведінки; за *комунікативним критерієм* – частим порушенням етичних норм міжособистісної взаємодії, норм етикету та взаємовідносин у педагогічному та дитячому колективі, але наявністю окремих випадків їх грубого порушення, відсутністю або слабким вмінням встановлювати доброзичливі стосунки з учнями, батьками та колегами; за *креативно-діяльним критерієм* – низьким рівнем креативності у практичній діяльності у рамках предмету “Технологія”, несформованістю потреби у творчій самореалізації у професійній діяльності.

Комплекс діагностичних методик розроблено на основі системи критеріїв та показників сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технології. Кожному критерію та його показникам відповідають певні методи діагностики, що показано за такою схемою: критерій → показник(и) → методика діагностики:

- габітарний → культура зовнішнього вигляду → анкетування, спостереження;
- когнітивний → рівень засвоєння знань з іміджології → опитування, тестування;
- мотиваційний → рівень мотивації до створення власного професійного іміджу → спостереження;
- рефлексивний → рівень сформованості рефлексивних умінь → самооцінка;
- діяльнісний → наявність досвіду іміджоформуючої діяльності → тестування;
- особистісно-аксіологічний → сформованість Я-концепції, самооцінка → тестування;
- професійно-мотиваційний → сформованість професійної спрямованості особистості → тестування;
- мовленнєвий → культура мовлення → експертна оцінка;
- комунікативний → рівень комунікативних схильностей → тестування;
- креативно-діяльнісний → рівень креативності особистості → тестування.

Висновки за результатами дослідження, перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підсумовуючи, зазначимо, що професійний імідж майбутнього вчителя технологій є складним утворенням з розгалуженою структурою. Досвід практичного застосування системи формування професійного іміджу вчителів у педагогічному університеті дав нам змогу розробити критерії, показники та виділити рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій, які є функціональними та зручними у користуванні з точки зору педагогічної практики. Подальшої розробки потребують питання моніторингу ефективності системи формування професійного іміджу майбутніх учителів технологій.

Використана література:

1. *Калюжный А. А.* Психология формирования имиджа учителя / А. А. Калюжный. – М. : Владос, 2004. – 224 с.
2. *Ковальова О. О.* Психологічні особливості формування основ професійного іміджу у майбутніх педагогів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О. О. Ковальова ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2007. – 340 с. – укр.
3. *Ковальчук А. С.* Основы имиджологии и делового общения : учебное пособие для студентов вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. / А. С. Ковальчук. – Ростов н/Д : Изд-во “Фенікс”, 2003. – 224 с.

4. Организация и проведение педагогического эксперимента в учебных заведениях профтехобразования / под ред. А. П. Беляевой. – СПб. : НИИ профтехобразования АПН СССР, 1992. – 158 с.

References:

1. *Kalyuzhnyy A. A. Psikhologiya formirovaniya imidzha uchitelya / A. A. Kalyuzhnyy. – M. : Vlado, 2004. – 224 s.*
2. *Kovaliova O. O. Psykholohichni osoblyvosti formuvannya osnov profesiinoho imidzhu u maibutnikh pedahohiv : dys. ... kand. psyk. nauk : 19.00.07 / O. O. Kovaliova ; Pivdenoukr. derzh. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho. – O., 2007. – 340 s. – ukr.*
3. *Kovalchuk A. S. Osnovy imidzhologii i delovogo obshcheniya: Uchebnoe posobie dlya studentov vuzov. – 2-e izd., pererab. i dop. / A. S. Kovalchuk. – Rostov n/D : Izd-vo “Feniks”, 2003. – 224 s.*
4. *Organizatsiya i provedenie pedagogicheskogo eksperimenta v uchebnykh zavedeniyakh proftekhobrazovaniya / pod red. A. P. Belyaevoy. – SPb. : NII proftekhobrazovaniya APN SSSR, 1992. – 158 s.*

Бондаренко В. И. Критерии, показатели и уровни сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий.

Статья посвящена вопросам формирования профессионального имиджа будущих учителей технологий в педагогическом университете. Определены критерии (габитарный, когнитивный, мотивационный, рефлексивный, практический, личностно-аксиологический, профессиональный, речевой, коммуникативный, креативно-деятельностный), соответствующие им показатели и уровни (гармоничный, приемлемый, негармоничный) сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий, а также основные методы диагностики сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий.

Ключевые слова: имидж, профессиональный имидж, будущий учитель технологий, критерий, показатель, уровень сформированности профессионального имиджа будущих учителей технологий

Bondarenko V. I. Criteria, indexes and levels of formed of professional image of future teachers of technologies.

The article deals with some aspects of formation of future technology teachers' professional image at pedagogical university. The criteria (visual, cognitive, motivational, reflexive, practical, personal and axiological, professional, speech, communicative, creative and activity), corresponding indicators and levels (harmonious, reasonable, inharmonious) of future technology teachers' professional image, as well as major diagnostic methods of future technology teachers' professional image have been defined.

Keywords: image, professional image, future technology teachers, criteria, indicators, level of future technology teachers' professional image

УДК 372. 833.1

Бурдун В. В.

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ

У статті розглядаються напрямки реформування змісту предмету “Трудове навчання” відповідно до сучасних вимог суспільства, даються рекомендації щодо об’єктів праці, наголошується на необхідності модернізації матеріальної бази кабінетів обслуговуючої праці і навчальних майстерень, розглядається оновлений зміст уроків трудового навчання. Сьогодні необхідно знайти такий підхід до визначення змісту трудового навчання учнів, який би відповідав потребам сучасного суспільства та ринку праці, сучасним досягненням техніки і технологій і в той же час створити умови для його реалізації.

Ключові слова: освіта, реформування, трудове навчання, напрямки розвитку.

Освіта вважається головним сектором проведення економічних реформ, адже саме ця галузь готує фахівців для вітчизняної економіки, закладає передумови розвитку країни. В